

§ 43 Program för "Kyrkliga handlingar i fokus"

OLA ISACSSON:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar! Jag har fått uppdraget att företräda Gudstjänstutskottet i den här debatten och därför inleder jag med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut, nämligen för det första att avslå motion 2012:13 och för det andra kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2012:13 att uppdra åt kyrkostyrelsen att i anslutning till Gemensam strategi för kyrkans undervisning och mission för alla åldrar särskilt bevaka betydelsen av arbetet med de kyrkliga handlingarna.

I motionens motivering konstateras inledningsvis att gudstjänstordningarna för kyrkliga handlingar är stadda i förändring genom det kyrkohandboksarbete som pågår. Vidare skriver man att kyrkliga handlingar är den största kontaktytan med såväl medlemmar som icke medlemmar. Motionärerna menar bland annat ett målmedvetet arbete kan utvecklas: till exempel, inbjudan, tillgänglighet, mottagande, uppföljning, kommunikation och praktiska resurser. Det tänkta arbetets syfte tänks vara "öka Svenska kyrkans möjlighet att vara relevant för medlemsmajoriteten utan att trivialisera budskap och utformning eller abdikera inför individuella önskemål bortom gudstjänstens syften".

Dessa intentioner delar utskottet men väljer ändå en annan väg att bejaka motionens syften. Istället för att föreslå bifall till motionen väljer utskottet att anknyta till ett arbete som redan pågår eller står inför sin start, nämligen Gemensam strategi för kyrkans undervisning och mission för alla åldrar. I det arbetet föreslår vi att kyrkostyrelsen får ett uppdrag att särskilt bevaka betydelsen av arbetet med de kyrkliga handlingarna.

Även Budgetutskottet hänvisar till den gemensamma sexåriga satsningen på kyrkans undervisning och mission och menar att "motionens förslag i princip är omhändertaget i kyrkostyrelsens förslag till verksamhetsinriktning".

Vi bejakar alltså motionens syfte men vi föreslår en annan väg att nå målet än den som motionen förespråkar. Vi menar att motionen bäst når sitt syfte genom att den får bidra med innehåll och substans i arbetet med strategi för kyrkans undervisning. Kyrkans undervisning kan inte skiljas från de kyrkliga handlingarna och de kyrkliga handlingarna kan inte skiljas från kyrkans undervisning.

Till slut vill jag citera Gudstjänstutskottets motivering: "Gudstjänstutskottet instämmer i att det är värdefullt att göra en särskild satsning på de kyrkliga handlingarna. Som ett komplement till arbetet med kyrkohandboken kan detta bli särskilt värdefullt. Samtidigt konstaterar utskottet att mycket gott arbete redan görs, till exempel utifrån specifika pastoraler och i anslutning till församlingsinstruktionerna. Medlemsundersökningar har också vid flera tillfällen visat att det är just i samband med kyrkliga handlingar som människor haft goda erfarenheter av kyrkans arbete. Utskottet vill framhålla betydelsen av att man på nationell nivå tar ett övergripande och sammanhållande ansvar för arbetet med de kyrkliga handlingarna."

Bifall till utskottets förslag.

LENNART SACRÉDEUS:

Fru ordförande, kyrkomötesledamöter! Jag vill varmt tacka Maria Lagerman från stiftsbanken i Västerås för det initiativ hon har tagit och att hon kontaktat oss alla ledamöter på Västerås stiftsbank. Biskop Thomas Söderberg har också stöttat detta för att lyfta fram en väldigt viktig aspekt i vårt kyrkoliv och gudstjänstliv. Även om jag finns med bland undertecknarna som står bakom motion 2012:13 i alla stycken vill jag yrka bifall till utskottets förslag i och med att man i den andra

punkten, visserligen avslås motionen i den första punkten, uppdrar åt kyrkostyrelsen att, i anslutning till Gemensam strategi för kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, särskilt bevaka betydelsen av arbetet med de kyrkliga handlingarna. Det innebär att utskottet, och jag tror även kyrkomötet, på ett positivt sätt för denna fråga vidare.

Det Maria Lagerman och vi andra har försökt lyfta fram i den här motionen är att de kyrkliga handlingarna på ett särskilt sätt ger inte bara en kontaktyta gentemot andra människor i vår kyrka och i vårt land utan också en upplevelse av det heliga, av det andliga, av att kunna nå djup i vårt inre som vi inte alltid är beredda att bejaka eller ens erkänna att de finns. Jag tror nämligen att i det sekulariserade Sverige och i det Sverige, där så få funderar över huvud taget om man ska gå i kyrkan vare sig en söndag eller en vardag, så finns det upplevelser som alla vi människor gör som är helt annorlunda och som kan få en genomgripande livsförändrande betydelse. Helt klart är det så att genom de kyrkliga handlingarna och de kyrkliga ritualerna kan människor på ett väldigt särskilt sätt nås med det heliga, med det andliga och att dessa djup som innerst inne finns hos var och en kan öppnas. Det finns många olika strategier och vägar för Svenska kyrkan att vinna tillbaka människor. Men religion, och kristendomen är en religion, en världsreligion, handlar om relationer och i relationen med inte bara medmänniskan utan också med det heliga, med Gud själv tror jag att de kyrkliga handlingarna är en väg bland andra, men en väldigt viktig väg, för att öppna de djup som vi alla innerst inne vill bejaka.

Bifall till utskottet.

TOMAS JANSSON:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Jag talar i egenskap som en av motionärerna i detta ärende och jag yrkar bifall till motion 2012:13.

Svenska kyrkan befinner sig i ett nästan egendomligt läge. En central aspekt i vår självförståelse håller på att gå oss förlorad. Jag tänker på folkkyrkans väsen och idé. Idén om att kyrkan på något sätt är en angelägenhet för en väldigt stor del av det svenska folket, att många känner sig hemma i kyrkan, söker sig till kyrkan, deltar i kyrkan, får inspireras av tron. I en förfärande rask takt är det allt färre människor som har det förhållningssättet till Svenska kyrkan. Medlemsantalet minskar, ekonomin krymper, gudstjänstdeltagarna blir färre, det är färre som döps och konfirmeras och färre som viger sig i kyrkan. Till och med en sak som begravningar i kyrkans regi börjar minska en del. Tittar vi trettio år framåt i tiden och drar ut linjerna skulle vi kunna befinna oss i en situation – vi kommer nog att befinna oss i den situationen, allt pekar på det just nu – där så pass få människor är med i kyrkan att man inte känner till särskilt mycket om tro och kyrka. När man stöter på någon från Svenska kyrkan kanske man kommer att reagera med ungefär samma förskräckelse som många i dag reagerar på Jehovas vittnen. Oj, det är någonting konstigt religiöst det där, det är farligt.

Vi står i dag inför en speciell utmaning. Att bevara det som är folkkyrkans idé och uppgift att vara relevant för människor, att tron är någonting för många att söka sig till och känna sig delaktiga i. Vi behöver tänka igenom noggrant en strategi för hur vi ska kunna bevara folkkyrkan som idé. Vi har ett speciellt ansvar här och jag tror att övriga samfund i Sverige önskar att vi förmår ta det ansvaret och ta vara på det som är vårt speciella arv, förmågan att kunna nå ut till människor med trons budskap på ett sätt som andra samfund inte riktigt står i samma position att kunna göra. De kyrkliga handlingarna representerar kanske det stora hoppet för oss i nuläget därför att här har vi den största kontaktytan ut

mot våra medlemmar. I dopet, i vigslarna och vid begravningarna når vi människor som sällan annars går i kyrkan. Här har vi en möjlighet att verkligen fundera över hur vi kan bevara folkkyrkans själ. Vi behöver en pastoral strategi kring de kyrkliga handlingarna. Vi behöver jobba med de kyrkliga handlingarna, tänka kring detta.

Jag vill tacka utskottet för en positiv behandling av motionen att ta fasta på det som är motionens intentioner. Samtidigt känner jag en viss farhåga dock för att baka in det i undervisningsprojektet. Kanske drunknar de kyrkliga handlingarna lite för mycket där eller så kanske det finns en risk att vi vidgar undervisningsprojektet så mycket att det tappar sitt undervisningsfokus.

Det vore väldigt bra med ett program för de kyrkliga handlingarna i fokus och jag yrkar bifall till motion 2012:13.

MARIA LAGERMAN:

Ordförande, ledamöter! Jag var initiativtagare till motion 2012:13 men har dock inget eget yrkande utan är väldigt glad över att jag inte behövde vänta i fyrtio år på ett så positivt bemötande. Vi hörde tidigare att det fanns de som hade jobbat för en sak i fyrtio år. Jag är väldigt glad över bemötandet och jag är också lite halvglad åt att du strider för motionen, det kan jag ju medge.

Vi möter medlemmarna i de kyrkliga handlingarna och det är där vi har möjlighet att vara relevanta och bibehålla det här livslånga förhållandet. Jag hoppas att utskottets förslag att kyrkostyrelsen ska bevaka betydelsen inte blir en passiv handling, att liksom titta på vad som händer, utan att man också kommer att jobba aktivt med inte bara formen och undervisningsdelen i de kyrkliga handlingarna. Det är ju just för att helheten av de kyrkliga handlingarna är mer än bara gudstjänsten i sig som vi kanske behöver 2,5 kg handlingar även i den här frågan och inte bara i strukturutredningen, handlingar som handlar om utbildningar och fortbildningar och föreläsningar och litteratur och diskussioner och utställningar kring de kyrkliga handlingarna. Just för att helheten kring de kyrkliga handlingarna är mer än gudstjänsten i sig, behöver vi kanske jobba lite mer än bara bevaka betydelsen.

Jag ser fram emot det arbete som kyrkostyrelsen kommer att inleda.

NILS GÅRDER:

Fru ordförande! Jag har med intresse lyssnat på detta samtal som jag belyser viktiga frågor. Dock var det en känsla jag fick om en viss rädsla för att sammanblanda två saker, nämligen det undervisningsprojekt som vi har skrivit om från kyrkostyrelsens sida, som om jag ska utgå från de fyra delarna i den grundläggande uppgiften är en satsning på kyrkans undervisningsansvar och, som också i andra sammanhang på förmiddagen, vi har förstått är eftersatt. Jag är orolig för om satsningen på de kyrkliga handlingarna skulle komma så i förgrunden att undervisningen skulle tonas ned för att på ett ganska snävt sätt introducera den nya kyrkohandboken.

Naturligtvis finns det ett självklart samband mellan handlingarna och undervisningen. Låt säga, dopet är självfallet av avgörande betydelse för all kristen undervisning. Även undervisning om äktenskapet har ju naturligtvis en koppling till vigselgudstjänsten osv. Det viktiga är att undervisningen som omfattar troslära och livsfrågor inte får "teknifieras" i att bli ett arbete med introduktion av nya kyrkohandboken. Det senare tror jag också är befogat, men det uppfattar jag som en annan sak och det får inte sammanblandas med den stora satsningen på undervisning, som jag ser fram emot.

Jag uppfattar de fyra delarna i den grundläggande uppgiften som om vi tänkte oss vi hade fyra ljusstakar på vårt altare. Gudstjänstdelen är en ganska välpolerad ljusstake som visserligen kan behöva ses om då och då men den är i ganska hyfsat skick, men den ljusstake som representerar undervisningen sedan länge har varit utan någon polish och som man behöver göra en stor satsning på. Låt nu inte det arbetet försummas av alltför mycket arbete på den första ljusstaken.

OLA ISACSSON (REPLIK):

När utskottet har diskuterat det här har vi inte alls diskuterat i termer av introduktion av den nya kyrkohandboken utan det som vi har velat se är helheten, man kan inte skilja undervisning och de kyrkliga handlingarna åt. Det är två saker som hör samman med varandra där vi tror att motionen om de kyrkliga handlingarna mår väl av att få det här "rummet" att bo i som är kyrkans undervisningsprojekt.

NILS GÅRDER (REPLIK):

Ja, Ola och jag tycks ha samma uppfattning, nämligen att de naturligtvis hör samman, och vi tycks också vara ense om att det inte ska förvandlas till det som Ola också sa att det inte skulle.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 99.